

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты IX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
IX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014».
– Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр.
(қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университеті, 2014

момента, драма будет после этого, а это — просто случай, продолжение выстрела. А выстрел ведь не драма, а случай», по мнению А.П. Скафтымова [3, 164].

Таким образом, мы можем сделать следующие выводы. С первого действия Чехов показывает нам бытовую жизнь с тоном скуки, обыкновенности и повседневности во всем. В ходе жизни, в отношениях, в осознании действительности у каждого героя своя драма, не останавливающая и не влияющая на «общий поток жизни». Модус скуки, объединенный автором с мотивом тоски и смерти, тесно связан с общей семантикой экзистенциального неблагополучия человеческого существования. В чеховской интерпретации, понятие «скука» является доминирующим условием и связующим звеном «общего чувства и тона жизни».

Скука в драме «Дядя Ваня» позволяет увидеть героям абсурдность жизни и осознание абсурдности, как следствие, помещает героев пьесы в особую орбиту парадоксов, где радость от любви и удовлетворение от работы, надежда на трансцендентную реальность, являются источником этой самой тягостной, хронической, непрерывной скуки.

Список использованных источников

1. Корсемова, Р. Чехов «Черный монах» и относительность границы между нормальностью и сумасшествием / Румяна Корсемова // Диалоги с Чехов: 100 години по-късно. София: Факел, 2004. С.122-126.
2. Нейчев, В. Чехов: Драматургия апофатического бытия / Николай Нейчев // Диалоги с Чехов: 100 години по-късно. София: Факел, 2004. С.229-236.
3. Скафтымов А.П. Нравственные искания русских писателей. М., 1972. С. 404-443
4. Чехов А. Дядя Ваня // Полное собрание пьес в одном томе. М.: Альфа-Книга, 2010. С. 360-396
5. Спивак, Р. Чехов и идея смирения в русской литературе XIX века / Рита Спивак // Диалоги с Чехов: 100 години по-късно. — София : Факел, 2004. — С.99-109.

ӘОЖ 821.512.122

ЖАНЫН ҰЛТЫ ҮШІН ҚҰРБАН ЕТКЕН АРЫСТАН!

Оспанбекова Асель Қанатбекқызы

aselial007.89@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Филология, Қазақ тілі мен әдебиеті факультетінің 1-курс магистранты, Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекшісі - А.Үсен

1937-38 жылдар - қазақ халқын ұлт зиялыларынан айырған ауыр жылдар. Қазақ тарихының зұлматты кезеңі аталған репрессия салдарынан 25 мыңнан аса қазақстандық қазаға ұшыраған. 103 мың адам саяси айып тағылып сотталды. Оның төрттен бірі атылды. Қызыл қырғында қазақтың қаймағы «халық жауы» атанып, түрмеге тығылды. Солардың ішінде жарық дүниеге адам болып келгенімен, азамат болып өмір сүру билігі өзіне тимей, ғұмыр бойы бұғауда, қуғын-сүргінде жүріп, ақыры мүрдесі қайда қалғаны белгісіз үшті-күйлі, зым-зыя жоғалып кетіп, есімі жарты ғасыр сарғая сағынған халқына туған елі тәуелсіздік алар қарсаңында ғана әрең қайтып оралған Мағжан Жұмабаевтың есімін жүрек тебіренбей айту мүмкін емес шығар. Кеңес өкіметінің жетпіс жылдық билігі тұсында қазақ әдебиетінің тарихынан ақынның есімі жазықсыз сызылып тасталынды. Оның маржан жырлары да бұл кезеңде идеологиялық қудалауға ұшырады. Азат өмірді, халқының тәуелсіз ел болған қалпын көруге ұмтылған, сол жолда білегіндегі күшімен де, жүрегіндегі жырымен де күресіп өткен қайраткер ақынның тағдыры аса күрделі белестерді бастан кешірді. Жүсіпбек Аймауытов "Мағжанның ақындығы хақында" атты еңбегінде айтқандай: Мағжан - Абайдан соңғы әдебиетке жаңа түр кіргізіп, соңына шәкірт ерткен, мектеп ашқан күшті ақын, ол - түрікшіл, санашыл, дарашыл, уайымшыл, өзімшіл ақын... Мағжан нәзік сезімнің, тәтті

қиялдың ақыны. Ұлт ақыны!".Шындығында, Мағжан Абай үлгісімен өзінің шығармашылық ортасында ақындық бетін айқындап, шеберлігін шындай бастаса, қазақтың атақты ақыны "Оян, қазақ!" деп ұрандатқан Міржақыптан орыс тілін үйреніп, соның ықпалымен күллі ел-жұртқа азаматтық келбетін танытып, таза ұлтжанды тұлғаға айналады. Сөйтіп, ақындық өнерін де, азаматтық өмірін де тек қана туған халқының азаттық туының астында өрбітіп, еркіндік-теңдік жолына бағыштайды. Бұл ретте ол тек ұлт шеңберінде ғана шектеліп қалмай, Гете мен Толстой идеяларына қарай өрістеп, Мережковский мен Бальмонт, Брюсов пен Блок дйттеген мақсат-мүдделерге дейін барады. Мұның өзі Мағжанның талмай талпыну, оқу, үйрену арқылы жеткен білім деңгейі, кеңіген ой-өрісі, сезім, сыр қалыптастырған көзқарас көкжиегі болатын. Оның өз ортасынан оза шабуы да осындай білімдарлығына байланысты.

Мағжан үздіксіз іздену үстінде 1917 жылғы ақпан революциясына кезігеді. Бұл төңкерісті өзінің ұлт-азаттық жолындағы үлкен мақсаттарын іске асыру үшін қолайлы кезең деп біледі. Сол жылдарда дүниеге келіп жатқан «Алашорда» партиясының құрылтай съезіне қатысып, Омбыда құрылған Ақмола облыстық үкіметіне, оның оқу комиссиясына мүше боп сайланады. Алайда көп ұзамай «Үш жүз» партиясының қаһарына ілігіп, тұтқынға алынады да түрмеге жабылады. Мағжанға деген қуғын мен сүргін осыдан басталады. 1929 жылы Жұмабайұлы “Алқа” атты жасырын ұйым құрғаны үшін деген айыптаулармен Мәскеудегі Бутырка түрмесіне қамалып, 10 жыл айдауға кесіледі. 1936 жылы М.Горький мен Е.Пешкованың араласуымен бостандық алып, Қазақстанға қайтады Петропавл қаласында мектепте орыс тілі мен әдебиетінен сабақ беретін мұғалім болып жұмыс істейді. Көп ұзамай қалалық оқу ісінің меңгерушісі оны саяси себептерге байланысты деген айыппен мұғалімдік қызметтен босатады. 1937 жылдың 30 желтоқсанында «жапон тыңшысы» деген жаламен қайта тұтқындалып, артынша ең ауыр жазаға кесілді. Осы орайда, Мағжан өмірбаянын зерттеуші Шериаздан Елеукеновтің әңгімесіне жүгінсек, өзіне тағылған айыпқа орай Мағжан «Мен өмірімде тірі жапонды көрген адам емеспін. Оның үстіне, өзім 1930 жылдан 1936 жылға дейін Сібірде, итжеккенде болдым. Жапонның барлау қызметімен қай уақытта байланыс орнатып үлгеремін?» деп ағынан жарылады. Дегенмен тұтқындалған соң алты күннен кейін түрмедегі зорлық-зомбылық нәтижесінде «Жапонияның пайдасына тыңшылық жасаумен 1919 жылдан 1929 жылға дейін айналыстым. Тыңшылық жұмысымды 1936 жылдан бастап қайта жалғастырдым. Кеңес өкіметі алдындағы күнәмді жуу мақсатында кінәмді мойындаймын» деп басқаша сөйлеуге мәжбүр болған. Бірақ Мағжанның да, басқа алашордашылардың да тыңшылыққа қатысы барын ол кезде де, одан кейін де бірде-бір архив деректері растай алған емес. Ресми деректерге сүйенсек, Мағжан 1938 жылдың 19-наурызында ең ауыр жаза - ату жазасына кесілген.Қазақ халқының адал ұлы Мағжан өзінің бүкіл саналы өмірін, өнер-білімін, жігер-қайратын - бойындағы бар жақсы қасиетін туған халқының ерікті ел болып, бақытты өмір сүріп, өркендеп өсу жолына арнайды. Мағжанның ұлы арманы, мұрат-мақсаты - туған халқының бостандығы, ешкімге тәуелсіз дербес мемлекет болуы еді. Сондықтан сол мақсатты көздеген Алашорда жұмысына Мағжан да белсене қатынасып, аянбай ат салысады.

Бірақ та соңғы кездері баспасөз беттерінде Мағжанның өліміне қатысты дау дамай туындап жүр. Мағжан расында да 1938 жылы атылды ма? Рас, барлық құжаттарда «Мағжан 1938 жылы 19 наурызда атылды» деп айтылады. Бірақ халқымыздың ұлы перзенттерінің бірі, даңқты қолбасшы Бауыржан Момышұлы Мағжанды соғыстан кейінгі жылдары өз көзімен көргенін маңайындағы жұрттарға айтып та, естеліктерінде жазып та кетіпті деген пікірлер бар. Бауыржан Момышұлы: " Мен мағжанды көрдім, 1948 жылы мен Сібірдегі 59-бригада командирінің орынбасары болып тағайындалдым. Кезекті әскери жаттығулар өткізіп жүрген кезімде ну орманның арасында отқа жылынып отырған бір топ адамды көріп, маңына жақындадым. Киген киімдері біртүрлі, әсілі сотталғандар болу керек. Олардан өзгешелеу, басында түлкі тымағы бар бір адам 10-15 метрдей жерде өз алдына жылынып отыр екен. Тегінде қазақ сияқты. Мен соған жақындап келіп, қазақша «Ассалаумағалейкум!» деп сәлем бердім. Ол менің сәлемімді ернін жыбырлатып қана қабылдап, түріме одырая қарады да үндемей отыра берді. «Бұл не қылған адам?» деп өз ойымды жинап алғанша, ол теріс қарап

отырған күйінде: - Маған жақындама, бәлем жұғып кетеді, - деді. Сол кезде барып менің есіме Мағжан түсіп, оның өлеңдерін жатқа айта бастадым. Ол сәл жібіп: - Менің жағдайым қиын ғой, маған жақындамағаның дұрыс болады. Шамаң келсе, мені елге жеткіз, - деді. Мен оның қазақтың ақиық ақыны Мағжан екенін біліп, шамам келсе көмектескім келді де: - Мен он шақты күннің көлемінде қайта ораламын. Сол кезде дайын болып тұрыңыз, - дедім. Он шақты күннен кейін уақытым болмай, қайтып келе алмадым. Бір айдан кейін келсем, түрменің бастығы маған оның сал айдап жүріп суға кетіп қайтыс болғандығын айтты", - деген екен. Ал, Мағжанмен лагерлес болған Абдулла ақсақалдың айтуынша Мағжан 1938 жылы емес, 1951 жылы қаңтар айында қайтыс болған. Мағжанның тапсырған аманатын (бір дәптер өлең) елге алып келе жатып ұрлатып алғандығын айтыпты. Бұл пікірлерге мағжантанушы ғалымдардың көзқарасы әрқалай. Шериаздан Елеукенов: "Оның бәрі лақап әңгіме", - десе, Мекемтас Мырзахметов, Аян Нысаналин сияқты ғалымдар: "Баукеңнің өтірік айтуы мүмкін емес. Ол жалған сөйлемек түгіл, жалған ойға да бара алмайтын асыл тұлғаларымыздың бірі", - деп Бауыржан Момышұлының айтқандарын тарихи шындыққа жанасады деген пікірлер айтады. Қалай болғанда да, Мағжан туралы ашылмаған ақиқат әлі де көп.

...Жүрегіммен зарлымын, жаралыға,

Сұм өмір абақты ғой саналыға.

Қызыл тіл - қолым емес кісендеулі,

Сондықтан жаным күйіп жанады да...

- деп, кезінде қаламының ұшымен емес, бүкіл жан-жүрегімен зар төккен Мағжан сөзі бүгінде біздің сырымызға, тіпті мұңымызға айналып отыр. Дегенмен, бір нәзік сәуленің жарығы жарқырап, Алаштың Мағжан сынды аяулы азаматының өміріне қатысты құнды деректерді әлі де табуға болатын шығар деген үміттеміз. «Ғасыр ақыны» өмірбаянының шерлі шежіресі, бәлкім, жаңа дүниелермен толығар, ұлт ұрпағы үшін маңызды талай мәліметтердің беті ашылар....

Қолданылған әдебиет

1. Аймауытов Ж. Мағжанның ақындығы туралы: естеліктер, эсселер және зерттеу мақалалар / құраст. Д. Әшімханов. - Алматы: Жалын, 1992.
2. Елеукенов Ш. Мағжан. Алматы: 1995.
3. Қаһарман Бауыржан Момышұлы, Алматы, «Өнер» баспасы, 2008 ж
4. Жұмабаев Мағжан. Шығармалары: Өлеңдер, поэмалар, қара сөздер.- Алматы "Жазушы", 1989.

ӘОЖ 821.512.122-92

ӘЙЕЛ-АНА ТАҒДЫРЫ МҰХТАР ӘУЕЗОВТІҢ АЛҒАШҚЫ КӨСЕМСӨЗДЕРІНДЕ

Оспанова Динара Есімханқызы

aiala_09@mail.ru

Семей қаласының Шәкәрім атындағы мемлекеттік университеті

Ғылыми жетекші - А.С.Еспенбетов

Қазақ публицистикасының қанат жайып, өсіп-өркендеуі жолында орасан зор еңбек еткен, алып тұлғалардың бірі - Мұхтар Әуезов. Оның шығармашылық қызметі алуан қырлы. Үлкен талант. Ұлы ойшыл. Заңғар жазушы. Ғұлама ғалым. Білікті аудармашы. Дарынды драматург. Қаламы ұшқыр публицист. Осының бәрі де бір кісінің - біз сөз етіп отырған М. Әуезовтің бір басынан табылады [1: 25]. Өткенге, бүгінгі мен болашаққа бірдей терең ой көзін жіберетін, эпикалық аясы кең Әуезов публицистикасы біз үшін мәнін ешқашан жоймайды. Қазіргі уақытта жазушы армандаған тәуелсіз Қазақстанның мұңын мұндайтын, жоғын жоқтап, намысын оятатын әрі қуатты құрал, әрі биік өнеге. Қашан оқысаң да, таң